

Juno

Den s.k. "indiefilmen" om 16-åriga Juno som blir gravid med sin bästa kompis är en framgångssaga. Den lekfulla, roliga men allvarliga filmen om en ung kvinnas sätt att hantera en oönskad graviditet har hyllats av kritiker världen över. Juno är en ungdomlig film om ämnen som egentligen saknar ålder.

Rekommenderad från åk 8

EN FILMHANDLEDNING AV
ELSA COJNBY

Handling

Juno MacGuff, en pigg och sarkastisk 16-årig gitarrist, bestämmer sig för att ta steget och bli sexuellt aktiv. Kompisen och tillika bandmedlemmen Paulie Bleeker är den utvalde och deras intima möte resulterar i en oönskad graviditet. Juno konstaterar osentimentalt att hon är för ung för att bli mamma och uppsöker en abortklinik. Men väl där ändrar hon sig; istället för abort ska hon föda barnet och adoptera bort det.

Bästa kompisen Leah förvånas över beslutet. Är det verkligen en så bra idé, vad ska konsekvenserna av en graviditet bli? Fattar Juno att hon kommer bli stor som ett hus, få bröstmjölk och att alla kommer veta om det?

Junos beslut att föda barnet står hur som helst fast och

tillsammans med sin bästa vän tar hon sig an uppgiften att hitta de ultimata föräldrarna åt sitt ofödda barn. Juno föreställer sig ett coolt, rockigt par i 35-års åldern som jobbar med design... Bland annonserna i tidningen finner hon Mark och Vanessa Loring, det tillsynes perfekta paret som har allt - utom just barn.

Svettig och nervöst vankande berättar Juno för sin pappa och styvmor om sitt tillstånd och beslut. De tar den chockerande nyheten ganska bra, även om pappa Mac MacGuff knappast tror att det är sant när han hör att den menlöse Paulie är far till barnet. Han fastslår resolut att han ska följa med och möta de tilltänkta adoptivföräldrarna.

Junos styvmor Brenda ordinerar vitamintabletter till den havande dottern och försäkrar Mac om att det som hänt under inga omständigheter är hans fel.

Besöket hos Mark och Vanessa Loring avlöper väl, även om Juno gör sitt bästa för att provocera och testa både dem och deras advokat. Adoptionsplanerna bekräftas och trots att Juno har ganska lite gemensamt med den pedantiske och strikta karriärskvinnan Vanessa, som så ivrigt väntar på att få bli mamma, är hon övertygad om att hon och hennes man är rätt val. Som på beställning hittar Juno dessutom en Les Paul-gitarr på övervåningen i deras välpolerade hus och blir mäktigt förtjust när hon får veta att Mark spelar i band och jobbar som kompositör, för tillfället visserligen med reklamj singlar - men ändå!

Paret Loring samtycker till en öppen adoption men

Juno opponerar sig, hon vill inte ha fortsatt kontakt eller löpande information om barnet efter att adoptionen är genomförd. Trots det blir den unga Juno en återkommande gäst i Lorings hus under graviditeten. Vad som börjar med att Juno vill dela erfarenheterna av sitt havandeskap och visa de första bilderna på fostret, resulterar i en kanske väl vänskaplig relation till den blivande pappan, Mark. Han och Juno debatterar rockens storhetstid, gorefilmer och benar upp vem som är grymmast av Herschell Gordon Lewis och Dario Argento. Tillsammans får de båda en frizon från omvärldens förväntningar. Marks och Vanessas längtan efter barn är klart och tydligt egentligen mer en fråga om Vanessas längtan att få barn.

Alltmedan hösten blir till vinter, som snart blir till vår, växer Junos mage. Paulie är inte särskilt involverad graviditeten men gör små trevande försök att bli mer delaktig och han deklarerar Juno sin kärlek. Intresset från Junos sida är dock svalt, hon är mer intresserad av att ta upp bandet än något förhållande med Paulie.

När våren kommer och Juno tittar in på ett sedvanligt besök hos Mark får hon en chock. Han berättar att han planerar att lämna Vanessa. Junos värld slås i spillror; hur ska det nu bli med hennes barn och den perfekta familj hon hade utsett åt det?

På vägen hem kör hon desperat av vägen och gråter. Efter ett långt samtal med sin pappa om sann och bestående kärlek inser hon att relationen och känslorna mellan henne och Paulie är värda att ta vara på. Hon söker upp honom och förklarar honom sin kärlek.

Junos och Paulies relation tar vid igen, men när Juno ska föda informerar hon honom inte. Paulie kommer istället till sjukhuset när förlossningen är över och hittar sin flickvän liggandes i sjukhussängen. Försiktigt kryper han ner bakom henne och håller om henne. Ingen av dem har något att säga. Ingen av dem vill se barnet. Tårarna rullar ner för Junos kinder, men hennes läppar låter skönja ett svagt leende. I rummet intill står en rörd men lycklig ung kvinna med Junos och Paulies nyfödde i sina armar; Vanessa. Hon jobbar inte med design, hon är inte cool, inte rockig och hon har inte pojkvän - men hon är den mamma Juno har utsett åt sitt barn. Nu, som då.

Identitet och självbild

När Juno blir gravid tvingas hon snabbt in i en vuxen värld, där hon måste ta konsekvenserna av sitt beslut att ha sex. Trots att hon själv i vissa avseenden är ett barn har hon plötsligt ansvar för ett kommande barns framtid.

- Hur upplever eleverna Juno i filmens början? När blir man vuxen? I Sverige är man varken myndig eller gammal nog att köra bil i Junos ålder. Vad tycker eleverna om det? Är 18 år en rimlig ålder för att betraktas som myndig - och vad innebär det?

Runt om i världen varierar gränsen för sexuellt självbestämmande, alltså när man anses sexuellt myndig. När man, som Juno, är 16 år är man sexuellt myndig i till exempel Sverige, men inte i alla delstater i USA.

- När är det rimligt att betraktas som sexuellt myndig? Varför, tycker du?

Beskedet att hon är gravid tar Juno tillsynes lätt på. Hon matar ur sig one liners och bokar tid på abortklinik utan att blinka. När hon istället bestämmer sig för att föda barnet letar hon efter coola och snygga adoptivföräldrar åt det. Leahs varning om följderna av att föda barnet, att Juno kanske till och med riskerar att bli avstängd, skjuter Juno bort med att hon kanske istället blir helgonförklarad för sitt osjälviska agerande. Det är först när hon ska berättas för sina föräldrar som en annan sida av den sarkastiska och självsäkra tjejen kommer fram. Hon är nervös och våndas inför deras reaktion. När hennes pappa får höra nyheten kan han inte låta bli att ge uttryck för viss besvikelse; "I thought you were the kind of girl who knew when to say when". För första gången saktar filmen ner och en annan, mer allvarlig Juno blir synlig. En Juno som konstaterar att hon "inte riktigt vet vad för slags flicka hon är".

- Scenen vittnar om att Juno kanske inte är lika självsäker som hon ger sken av. Hur tror eleverna att hon känner sig? Osäker? Ensam? Ung?

- Hur resonerar eleverna kring Junos attityd och språk? Kan man tänka sig att hon använder det som ett skydd, en mur att gömma sig bakom? Reflekterade eleverna över hur Juno refererar till sitt ofödda barn?

- Vem man är, eller hur man upplever sig själv, är inte bara en fråga om vem man själv anser sig vara. Självbild den står också i relation till andras bild och bemötande. Hur reagerar Junos omgivning? Hjälper hennes föräldrar henne att hantera situationen? Vad gör de bra/mindre bra?

Mellan Juno och Mark växer en otillåten relation fram, trots att de kommit överens om en "sluten adoption" och inte ens ska ha kontakt. Trots ålderskillnad och olika livssituationer finns stora likheter dem emellan - vad gäller tycke och smak, men kanske mer viktigt; vad gäller behov. Båda behöver få sin självbild bekräftad. Med Juno får Mark få vara ung och häftig.

- Hur ser relationen mellan Vanessa och Mark ut? Vad får Juno ut av umgänget med Mark? Hon får helt klart känna sig äldre och smickras av hans uppmärksamhet - men får hon också känna sig som "Juno", inte bara "den gravida Juno"? Varför?

Föräldraskap och adoption

Juno och Paulie är kapabla till att bli biologiska föräldrar men Juno anser inte att hon är mogen att bli mamma. Beslutet att adoptera bort barnet står fast, även om Junos idé om vad som utmärker en perfekt förälder förändras.

- Juno letar efter ett heterosexuellt par i 35-års åldern. Är det en idealisk ålder att få barn? Är det idealiskt att det är två föräldrar? Är det idealiskt att det är en man och en kvinna? Varför/varför inte? Vad utmärker en god förälder?

- Om man kan få barn, är det då en rättighet att få bli förälder? Om man, som Vanessa, inte kan få barn, är det då en rättighet att få bli förälder? I filmen har Paulie lite att säga till om, beslutet att adoptera bort barnet är Junos. Borde Paulie ha varit mer delaktig? Har mamman mer rätt till barnet än pappan? Vad hade hänt om Paulie insisterade på att själv ta hand om barnet?

- Vilken rättighet har ett barn till sina biologiska föräldrar, i fall där det är möjligt att känna till dessa? Vad tycker du; borde Vanessa berätta för sitt barn att det är adopterat? Om hon berättar det och barnet frågar, måste hon då berätta vad hon vet om dess biologiska mor, Juno? Har den biologiska föräldern rätt att inte vara förälder, att inte vara tillgänglig om barnet i vuxen ålder gör eftersökningar?

- Om Juno hade valt att abortera fostret hade det också varit hennes beslut. Är det skillnad på rätten till barnet efter att det fötts och rätten kvinnan har när det är en del av hennes kropp?

Många som genomgått vad Juno (och Paulie) genomgår i filmen skulle nog opponera sig mot att det framstår som

så förhållandevis enkelt. Tankarna och erfarenheten av adoptionen kommer att finnas kvar för alltid, även om adoptionen varit det enda rätta.

- Filmen slutar lyckligt som en skimrande saga, där tillvaron återgår till det normala och till och med lite bättre. Har Juno förändrats något av erfarenheten? Vad har hon lärt sig?

Kön och genus

När Juno blir gravid blir hon inte bara varse och intvingad i en vuxen värld - utan även en könsdifferentierad sådan. Konsekvenserna och förväntningarna på henne och Paulie skiljer sig, trots att de egentligen befinner sig i situationen tillsammans.

Som Leah konstaterar med detsamma kommer Juno att få bära konsekvenserna av graviditeten, i fler än en bemärkelse. Hennes kropp kommer att förändras och omgivningen kommer ofrånkomligen att veta om hennes tillstånd och hon kan förvänta sig repressalier, kanske i form av avstängning från skolan.

- När Paulie välmenande pratar med Juno i skolkorridoren slänger hon i ansiktet på honom att det minsann inte är han som behöver bära barnet - det synliga beviset på att de varit tillsammans. Vad menar Juno? Vad ligger bakom hennes frustration?

- Paulie är osäker och vet inte riktigt hur han ska hantera situationen med Junos graviditet. Han vet inte om han ska, borde eller ens får följa med på ultraljudet och det lilla intresse han försiktigt visar är Juno inte speciellt lyhörd inför. Varför stänger Juno honom ute? Eller stänger han sig ute själv?

- Graviditeten skapar däremot samhörighet mellan Juno, Leah och Brenda. Är det för att de alla är kvinnor eller är det en social konvention? Skulle Mac och Paulie kunna vara med i gemenskapen om de försökte och släpptes in?

- Vanessa talar uttalat om hur hon, som är "född att bli mamma", naturligt nog är mer ivrig och inriktad på att bli förälder än Mark, eftersom han är man. Han är måttligt intresserad av det barnrum de håller på att iordningställa och hon är ensam om att shoppa bebissaker. Hur resonerar eleverna kring det Vanessa säger och gör? Ligger det någon sanning i det hon säger, eller medskapar hon en polariserad bild av manligt och kvinnligt och förväntningar på vad det innebär att vara det ena respektive det andra?

- Hur reagerar Paulies mamma på graviditeten? Tror du att hon får Paulie att känna sig delaktig och säker på sin roll som blivande förälder? Hur borde hon ha agerat?

Kärlek

Junos föräldrar är skilda och hon bor med sin pappa och styvmamma. När hon får höra av Mark att han planerar att lämna Vanessa blir hon förtvivlad, den familj hon utsett till sitt barn splittras, men kanske viktigare; upprottet får henne också att tvivla på att det överhuvudtaget finns beständig kärlek. När hon kommer hem frågar

hon sin pappa huruvida två personer kan vara lyckliga tillsammans för alltid. Junos pappa konstaterar att det gäller att hitta just den person som älskar en villkorslöst, just för den man är - oavsett hur man är.

- Vad tänker eleverna kring varaktig kärlek? Vad menar Mac med att man ska hitta någon som gillar en för den man är? Har han rätt eller kan man vara en person den andra vill att man ska vara? Kan man veta att man kan vara lycklig för alltid tillsammans med någon? Trots att förändring är en del av den mänskliga naturen?

Det krävs mod för att visa kärlek och starka känslor. I filmen påminner den person Juno väljer som mamma till sitt barn, Vanessa, om en annan karaktär; Junos vän, kärlek och pappan till barnet; Paulie (!).

Både Vanessa och Paulie har starka känslor inom sig, men de har inte helt lätt att ge uttryck för dem. I den hjärtnipande scenen på köpcentret, när Vanessa pratar med bebisen i Junos mage, visar Vanessa prov på stort mod samtidigt som hon övervinner något hos sig själv. Hon känner sig fånig men glömmet helt bort sin tafatthet när hon känner bebisen sparka efter sitt staplande tal till den. Den kavata och talföra Juno skämtar bort och hämmar Paulies försök att visa vad han känner för Juno och hans små trevande antydningar blir inte tydliga förens han är rejält uppgad och arg på henne. Då kommer det fram att hon "krossat hans hjärta".

- Varför är det så svårt att visa kärlek? Vad håller Vanessa tillbaka? Varför säger Paulie inte tidigare rakt ut till Juno

vad han känner? Varför verkar Juno jobba i motsatt riktning och till och med försöka para ihop Paulie med en annan tjej?

“Indiefilm”

Juno omtalas som en indiefilm. Begreppet hör i tid och otid och är en förkortning av "independent film". Vad som åsyftas är ursprungligen filmer som producerats utanför de stora bolagen och utan ett massivt ekonomiskt stöd i ryggen. Förutsättningarna i exempelvis USA och Sverige skiljer sig markant och bidrar till att begreppet blir mer vagt och lånas till skilda sammanhang. I USA har fler av de stora filmbolagen dotterbolag som producerar "indiefilm" - Juno är till exempel producerad av Fox Searchlight Pictures.

Vissa argumenterar för att begreppet "indie" har urvattnats och idag kan tyckas referera till en filmstil, snarare än till produktions- och lanseringsförutsättningar. Oavsett vad man vill ha sagt med att placera in *Juno* i genren, vilket motiveras med de förhållandevis låga produktionskostnaderna, har filmen med sina kända skådisar och sin erfarne regissör, en del att vinna på benämningen.

- Känner eleverna till några andra "indiefilmer"? Vilka gemensamma drag kan de uppvisa? Vad skulle kunna vara bra med "oberoende filmproduktioner"? Hur kan man finansiera ett filmprojekt i Sverige?

Produktionsuppgifter

USA 2007

Originaltitel: *Juno*

Producent: Lianne Halfon & John Malkovich

Manus: Diablo Cody

Regi: Jason Reitman

Foto: Eric Steelberg

Musik: Matteo Messina

Produktionsdesign: Steve Saklad

I rollerna

Juno McGuff - Ellen Page

Paulie Bleeker - Michael Cera

Vanessa Loring - Jennifer Garner

Mark Loring - Jason Bateman

Brenda, Junos styvmamma - Allison Janney

Mac, Junos pappa - J.K. Simmons

Leah - Olivia Thirlby

Tekniska uppgifter

Speltid: 96 minuter

Format: Vidfilm 1.1:85

Ljud: Dolby Digital

Censur: från 7 år

Svensk premiär: 25 januari 2008

Distribution

20th Century Fox, Box 604, 169 26 Solna Tel 08-566 261 00/08, fax 08-566 261 49 www.foxfilm.se

Redaktion

Andreas Hoffsten, Barn & ungdom, Svenska Filminstitutet, februari 2008